

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

MESA TECNOLÒGICA: SECTOR DEL MEDI AMBIENT, RECURSOS HÍDRICS, AGROALIMENTACIÓ I ENERGIES RENOVABLES. EL PAPER DE LA I+D+I

Celebrada el 15 de gener de 2013, ParcBIT, Palma

Acta Resum

1- Presentació de la Jornada

Miquel Deyá, director general d'Universitats, Investigació i Transferència del Coneixement de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, dona la benvinguda als assistents i recorda que la RIS 3 va més enllà d'una estratègia de Govern, ja que es tracta d'una estratègia global que pretén aconseguir fons europeus per a la investigació. Fins ara aquests fons s'han aconseguit mitjançant només unes variables econòmiques, però a partir d'ara es podran aconseguir tenint en compte altres variables, entre elles els projectes científics que puguin presentar cada regió. Deyá explica que aquests projectes no són altra cosa que els "punts forts" que ja tenen aquestes regions i que voldrien continuar aprofundint en ells. En aquest sentit, el director general recorda que s'han establert una sèrie de àrees considerades com a "preferents" de cara a poder obtenir recursos de la Unió Europea, àrees que a més presenten un currículum científic que ho garanteix. És el cas del sector del medi ambient, que avui ha convocat als seus màxims representants en aquesta taula, entre d'altres investigadors de la UIB, que tenen assignat un projecte d'excel·lència internacional (Campus internacional de Sostenibilitat Turística i Investigació Avançada) i que ens permet ésser més competitiu en aquest camp.

Deyá aclareix no obstant que del que es tracta a partir d'ara és saber cap a on ha d'anar la recerca més que fer un recordatori de tot el que s'ha aconseguit. Insisteix en que el més important és trobar la manera d'incentivar la recerca en el camp del medi ambient i que aquesta recerca sigui transferible "en el món real ja que l'Estat Espanyol ha dissenyat una estratègia europea a on la investigació, el desenvolupament, la innovació i per tant la transferència del mercat han d'estar en la mateixa línia o cadena. L'objectiu és que la investigació tingui una transferència en un termini de temps dins l'economia real. "Això no vol dir que estem en contra de la investigació bàsica, mes aviat tot el contrari", adverteix Deyá, que expressa el seu desig d'aconseguir projectes d'investigació que siguin més rentables i que afavoreixin a tothom i als agents implicats. Per això hem convocat la reunió d'avui, recorda el director general, reunió en la que estarem oberts a qualsevol suggeriment que també es pot fer arribar per escrit els dies posteriors a la reunió.

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

Neus Lliteras Reche, directora general de Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori, recorda per la seva part que l'objectiu de la reunió es trobar estratègies d'R+D+I amb la finalitat d'optimitzar recursos i augmentar la competitivitat de la economia. Això s'ha de fer amb consens social integrant l'empresa privada, els centres de recerca i l'administració pública. És important també no perdre de vista els requisits que hem d'exigir en aquestes línies d'investigació que pretenem definir i que marcaran les gran àrees d'actuació dels propers 10 o 15 anys. Hem de connectar la investigació a les necessitats de les empreses i el sector productiu per que això els donarà una viabilitat i els garantirà una continuïtat. Hem de ésser capaços de prioritzar els projectes que tinguin un aplicació clara, sinó haurem invertit molts d'esforços per coses que després no donen els seus fruits. Lliteras conclou la seva intervenció desitjant que aquesta taula sigui molt profitosa per a tots.

Antonio Jorge Mateos, director general d'Innovació i Desenvolupament Tecnològic de Vicepresidència Econòmica de Promoció Empresarial i d'Ocupació, agraeix l'assistència i recorda que la RIS 3 és una estratègia que té un marc d'actuació entre el 2014 i el 2020 que es basa en la potenciació de les anomenades "quatre c's", es a dir: concentració, competitivitat, massa crítica i una col·laboració entre el sector públic i el privat. Insisteix en que la taula tecnològica d'avui ha d'estar orientada al futur, a la I+D+I i als problemes que puguin tenir els representants del sector del medi ambient reunits a la present taula. Mateos enumera alguns dels objectius de la reunió d'avui: identificar les demandes del sector de medi ambient en I+D+I; veure quins són els factors competitiu en els que ens podem diferenciar respecte de la competència; analitzar l'evolució del sector; estudiar les possibilitats de formació; avaluar el capital humà i cercar i establir noves oportunitats de negoci.

2- Presentació de la Estratègia RIS 3

Antoni Viader, cap d'unitat d'innovació del ParcBIT, realitza la presentació "Estratègies d'investigació i innovació per a l'especialització intel·ligent (RIS 3)" desenvolupada per la Sra. Katja Reppel, cap del sector innovació de la Unitat de coordinació temàtica i innovació de la DG Política Regional de la UE. Es tracta d'una presentació bastant operativa i senzilla que permet explicar l'Estratègia RIS 3.

En l'origen de la RIS3 està tota la política de cohesió pel programa 2014 -2020 de la UE. Recalca la importància de la condició ex-ante de la RIS3 per que les regions puguin optar a les convocatòries. Una de les finalitats de l'elaboració d'aquestes estratègies és la repercussió en projectes que maximitzin el retorn i els resultats i equipari les regions. El que es busca des de la Unió Europea és que cada regió es diferenciï en base als seus punts forts en investigació, innovació i generació d'ocupació i centri el

seus recursos en les àrees que siguin prioritàries. Per això s'han d'identificar, a través de l'estratègia RIS 3, els àmbits i eixos temàtics amb sectors com els que s'han reunit avui. Viader indica que els principis vertebradors són: la integració, la sostenibilitat i l'especialització intel·ligent.

La RIS 3 és una agenda integrada de transformació econòmica territorial que enforteix la I+D i la innovació i afavoreix l'accés a las TIC. La RIS 3 no és una estratègia d'un govern solament, sinó una estratègia global i revisable que implica a tota la societat: el sector públic, el sector privat, emprenedors, empresaris, mercats, clients, Universitat, investigadors, OPI's, etc.

Sintèticament, els passos a seguir són: analitzar el potencial de les regions: establir un procés de governança; establir unes prioritats temàtiques i objectius; definir un conjunt de polítiques que van avançant en el procés de concreció i crear un procés per avaluar el compliment d'objectius.

3- La situació actual

Després de la intervenció de Viader, Miquel Deyá dona la paraula als demés assistents per debatre la problemàtica de la situació actual dins del món de la recerca i les oportunitats de la I+D+I relacionada amb el sector del medi ambient. Recorda que tenim quatre grans ítems en aquesta mesa tecnològica: medi ambient, recursos hídrics i agricultura, agroalimentació i energies renovables. Demana la intervenció dels representants presents a la reunió per conèixer el seu diagnòstic de la situació actual i les seves inquietuds, sempre en el camp de la I+D+I en relació als ítems esmentats.

Comença intervenint **Tomás Cortés, president d'ASAJA Balears**, i recorda que fins ara l'agricultura de les nostres Illes ha estat, bàsicament, de subsistència amb produccions molt diverses però molt poc rentables. Es pregunta cap a on podria anar el futur. En aquesta sentit creu que s'hauria de fer un estudi per determinar quines són les produccions que puguin ser rentables en aquesta Comunitat, entroncades amb el paisatge i el turisme. Posa l'exemple de l'èxit del cultiu de la patata, que s'ha aconseguit exportar. No així amb l'ametler, cultiu que s'està abandonant. Per Cortés, el futur del sector radica en l'olivar, del que s'hauria d'investigar quines són les varietats especials que és podrien potenciar a Balears, i que a més entroncaria perfectament a nivell paisatgístic i turístic mitjançant un oli d'oliva de qualitat diferenciat d'altres Comunitats espanyoles. També en el sector del vi Cortés hi veu un camí per recórrer.

La biomassa, el sector cerealista i la serra de Tramuntana de Mallorca, amb una ramaderia extensiva, podrien ser altres eixos a explotar de cara al futur. Els costos derivats de la insularitat, sumats al context actual de crisi, exigeixen per Cortés un cop de timó "brutal" per superar la situació de crisi actual i per saber quina ramaderia es vol pels propers vint anys, tenint en compte a més que la rendibilitat de l'agricultura

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

mai es pot contemplar a curt termini. La tendència, de cara al futur, es a reduir la ma d'obra, optimitzar els recursos i implantar les noves tecnologies.

Miquel Deyá destaca, de la intervenció de Tomás Cortés, la necessitat de connectar els sectors industrials amb el sector primari. Creu que s'ha d'avaluar el impacte i els costos de la regulació europea sobre el sector de l'agricultura i la ramaderia. Pel que fa a la investigació, i com a resum, Deyá creu també que s'ha de tenir en compte la implicació del sector primari en la indústria local i s'ha d'estudiar la possible expansió de la biomassa, sense deixar de banda la potenciació del oli i el vi.

Biel Torrens, secretari general de la Unió de Pagesos, agraeix per començar haver sigut convidat en aquesta taula i reconeix que fins ara hi ha hagut molt poc diàleg entre el sector de l'agricultura i la recerca, segurament per que no s'ha sabut trobar una estratègia adequada entre tots, segons el seu punt de vista. Destaca una sèrie de punts que s'haurien de tenir en compte de cara al futur. Per un costat creu que l'activitat agrària hauria d'esser sostenible. Això es podria aconseguir mitjançant una bona gestió dels recursos hídrics, l'optimització de regs, el foment dels adobs naturals, l'ajut a les produccions per que elaborin els seus propis composts i el reforçament de les explotacions.

Torrens també creu que s'haurien de posar en valor i potenciar les varietats i races autòctones de les Illes Balears, ja que el mercat valora la diferenciació. Es tracta d'un potencial en perill de desaparició -tant les varietats de cultius com les races- i del que ni siquiera existeix un inventari. El responsable de la Unió de Pagesos aposta per un assessorament a nivell de producció, diàleg amb els agents relacionats amb la recerca i un anàlisi químic dels aliments produïts per demostrar la qualitat dels nostres productes.

Contestant a les demandes de Biel Torrens, **Miquel Deyá** apunta que implantar la innovació també podria equivaldre, en certa manera, a rescatar la intel·ligència que tenien els nostres avantpassats. Optimitzar les xarxes hidràuliques, potenciar l'explotació i millorar les infraestructures son altres actuacions de cara al futur que Deyá creu que s'han de tenir en compte després d'haver escoltat la intervenció del representant de la Unió de pagesos. Altres qüestions també importants de la intervenció de Torrens, segons Deyá, son que les explotacions puguin generar el seu propi adob, amb un cost menor i un creixement mes sostingut i sostenible de cada explotació. La potenciació dels productes locals i la potenciació de les varietats i espècies locals serien altres punts a tenir en compte. Deyá recorda que el Govern ha impulsat recentment un Centre d'Estudis Agraris que permetrà racionalitzar millor els ajuts i les partides destinades a la investigació procedents del Ministeri. Per altre banda, des del Govern, informa Deyá, es tractarà de destinar al menys una beca predoctoral lligada al sector productiu de la agricultura i la ramaderia.

Margaret Mercadal, directora general de Medi Rural i Marí, es mostra d'acord amb Tomás Cortés en el sentit de la necessitat de fer un pas endavant i transformar la nostre agricultura a les necessitats dels segle XXI. Per Mercadal, la investigació dins

l'agricultura i la ramaderia fins ara ha fracassat en gran part per que gaire be no ha tingut contacte amb el sector primari. Els nostres investigadors tantegen coses que creuen que son importants però viuen fora de la realitat del sector. S'han fet moltes i bones coses en la denominació d'origen, però calen passes fermes que Mercadal enumera:

- Potenciar la biotecnologia dels aliments.
- Fa falta molta investigació per augmentar l'eficiència dels recursos naturals. El canvi climàtic pot afectar els nostres cultius.
- Augmentar l'eficiència de recursos pesquers.
- Veure com la insularitat afecta el sector i trobar-hi solucions.

Andreu Palou Oliver, Director del Laboratori de Biologia Molecular, Nutrició i Biotecnologia de la UIB (LBNB) de la UIB, recorda els projectes d'investigació en els quals treballa el seu equip i que estan relacionats amb la recerca de noves propietats dels aliments, així com també amb la recerca amb productes de complement de cara a una alimentació més saludable i sostenible.

Miquel Deyà considera que s'hauria de cercar un equilibri entre les virtuts i capacitats del productes tradicionals dels quals xerrava Biel Torrens i la recerca científica i la modificació de productes de complement de la qual acaba de xerrar Andreu Palou.

Josep Tortella, doctor enginyer industrial i representant de la enginyeria Pascual Esteva, opina que el sector de la biomassa pot tenir un gran recorregut a Balears, en la línia dels cultius energètics en terrenys d'abast limitat. Un dels problemes que te l'agricultura es la poca rendibilitat en termes energètiques, sigui l'extracció d'aigua, el reg amb aspersió, bombes, etc. Així com s'està posant el preu de la electricitat, la energia serà un component molt important, segons vaticina Pasqual. El poder calorífic del pinyol d'oliva i les podes de finques petites per reconvertir el material en energia son altres elements importants a tenir en compte com a possible potencial a explotar de cara al futur, segons el seu punt de vista. Recorda per acabar que l'agricultura va esser la primera industria de Mallorca, a través dels 3.000 molins de vent que per ventura s'haurien de tornar a recuperar i posar en marxa així com van les coses.

Dr. Víctor Cerdá Martín, Vicerector de Política Científica i Innovació de la Universitat de les Illes Balears (UIB), explica que dins la Universitat hi ha grups que estan treballant en tots els temes dels que s'estan xerrant avui: agroalimentació, recursos hídrics, i altres aspectes relacionats amb el medi ambient. Cita com a exemples la feina dels equips de Carme Rosselló en alimentació, Hipólito Medrano en estrès hídric i Eugeni Garcia en sensors de radioactivitat. Explica que alguns dels projectes es poden gestionar a través d'una organització en la que intervenen nou universitats i que han creat una entitat, Univalu, que es la que esta capacitada per valorar els resultat de les recerques i procurar la seva comercialització a través d'equips que explotin les seves patents. Per Cerdà, un dels problemes principals es la falta de massa crítica. Tots

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

aquests grups d'investigació de la Universitat que estan treballant en projectes que porten cap a una comercialització de la seva recerca tindrien que ser recolzats i potenciats molt més del que ho estan actualment, sigui a base de beques, estimulants i fent les passes necessàries entre tots per que puguin ésser més coneguts mitjançant tota la divulgació que sigui necessària.

En relació a altres temes de medi ambient, recorda que es fan estudis en col·laboració entre la Universitat i Tirme sobre la reutilització dels residus.

Miquel Deyà pren la paraula per demanar que consti en acta l'existència del grup Univalue, que permet que les idees que acabin en patent puguin ésser després transferides al mercat. El director general proposa , per altre banda, la convocatòria d'una jornada dedicada a la agroalimentació, a on per una banda hi participin els grups de recerca de la UIB que hi estan fent feina, i per altre banda els representants i actors dels sectors que expliqui per la seva part que es el que necessiten.

Joan Company, gerent de la cooperativa S'Esplet de sa Pobla, comença la seva intervenció tractant de desmitificar la manca de massa crítica i la capacitat de les empreses de Balears. Hem d'agafar de consciència de que a les nostres Illes se fan coses molt ben fetes i son rentables. El que avui no te informació es que per que no l'ha cercada, recalca Company. Per tant, la primera responsabilitat la tenen els empresaris "que no s'hagin cercat la vida.", apunta el responsable de la cooperativa dedicada a la comercialització de la patata de sa Pobla. Pel que respecte a la administració, la responsabilitat es dels que dirigeixen la investigació "si es que no han estat capaços de vendre-la", matisa Company. Si no l'ha venut es que els seus fons de recursos ve d'un altre part que no es el mercat, opina Company. Pensant en les possibles actuacions, diu que "hem de ser molt clars". Segons el seu punt de vista, els grups de recerca que funcionen haurien de fer més feina per polir els beneficis que en podem treure, tractant d'aconseguir que aquest maridatge existent entre la empresa privada, la Universitat i les centres públics defineixi quines son les seves prioritats.

Com relacionem el medi ambient, l'agricultura, l'aigua i l'energia? Company aporta diverses idees al respecte: l'agricultura es l'eina que tenim més barata per gestionar el medi ambient. Això pot condicionar el tipus de cultius, que no la seva rendibilitat. Hem de mantenir agricultura de secà per poder mantenir territori. Això requereix unes línies d'innovació que permetin les tecnologies necessàries amb el menor consum possible a llarg termini per que sigui sostenible. Respecte a l'agricultura del aigua , Company recorda que l'agua val diners. Apunta que a Balears s'estan fent coses molt ben fetes en sistemes de reg i amb tecnologia punta. Pel que fa a l'energia, recalca que representa una partida molt important dins dels costos de l'agricultura, i posa l'exemple de diversos projectes que s'estan duen endavant amb empreses com Tirme i amb Endesa.

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

Miquel Deyà puntualitza que son justament els grups de recerca i les empreses els que prendran el protagonisme a la política a través de la estratègia de la RIS 3. El més important de la política científica es la recerca i no el substantiu polític. Un dels primers beneficiats de la RIS 3 seran les empreses que han tingut una trajectòria en innovació. Hem d'escoltar tant a aquestes empreses com a les que habitualment no tenen tantes oportunitats.

Beatriu Morales, directora del IMEDEA (UIB-CSIC), pren la paraula i comença dient que des d'aquest centre es treballa bàsicament en la línia dels recursos naturals. La recerca es fonamental per tractar tots els temes relacionats amb la investigació bàsica, la innovació i transferència del coneixement. Des del Imedeia es genera coneixement expert que es transfereix als gestors, "amb qui tenim bones col·laboracions a través de les distintes direccions generals del Govern", puntualitza Morales. El que passa a vegades, afegeix, "es que ens trobem amb el problema de que el sector primari i el sector industrial esta molt fragmentat i no arribem a saber quines son les seves necessitats". En aquest sentit, Morales reclama una millor comunicació, a través d'iniciatives com la present taula, que permet als investigadors conèixer millor les necessitats reals de cada sector. Els centres d'investigació poden fer recerca en temes d'una certa continuïtat, però que no se poden resoldre immediatament, adverteix la directora del Imedeia. "A vegades ens demanen coses massa puntuals que nosaltres no podem abordar", explica al respecte, i que serien mes propis d'una consultoria ambiental i no d'un centre de investigació. Insisteix en que la comunicació entre els sectors i els centres de recerca ha de millorar.

Per acabar, Morales emfatitza en el fet de que totes les actuacions que es facin en medi ambient tindran una repercussió en el turisme. En aquest sentit, recorda que molts dels projectes de recerca en els quals treballa el Imedeia (estudis d'oceanografia, qualitat d'aigües, costaneres, etc) serveixen per avaluar el impacte sobre el turisme. Es tracta de projectes que no tenen una rendibilitat econòmica immediata però si una transcendència a llarg termini sobre el medi ambient, la qualitat ambiental i el turisme. Sobre el canvi climàtic, adverteix que des del Imedeia s'han fet estudis que demostren que en el futur es produiran una sèrie de canvis (alteracions de la temperatura, pluviometria i nivell del mar) que hem de tenir en compte quan xerrem d'adaptació, mesurant convenient els riscos i l'adaptació al canvi climàtic. Menciona per acabar estudis relacionats fets en el sector de la pesca on es demostra que els mercats, la comercialització i l'apreciació dels consumidors son rellevants i fonamentals .

Miquel Payeras, gerent de Balears.t remarca que fins el moment ningú no ha xerrat de "dieta mediterrània!" i que des de Balears hauríem de "capitanejar" a tota Europa i donar-li una lectura transversal. Per altre banda, apunta Payeras, ens trobem amb la paradoxa de que necessitem per a la nostre economia molt mes menjar del que

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

produïm i no obstant som incapaços de distribuir-lo correctament. Això es així, argumenta Payeras, per que la activitat principal que tenim es un turisme tant sensible en el preu que coses que no se venguin per preu son inincructables a la cadena de valor turística actual. Resumint, i per acabar, demana en primer lloc potenciar la recerca en dieta mediterrània i liderar-la des de Balears. En segon lloc, Payeras demana als centres d'investigació que ajudin al mon empresarial "a veure cavalls guanyadors" i posar en valor, per exemple, les races autòctones o el fet de que siguem l'única Comunitat rodejats de mediterrani per tots costats. "El camp, el menjar, la salut, els europeus, el turisme i el medi ambient, son alienables en una part i son les línies en les quals nosaltres hauríem d'investigar", conclou Payeras.

Llorenç Femenies, vicedegà del Col·legi d'Enginyers Tècnics i Industrials de Balears, expressa el seu desig de xerrar del tema del aigua depurada. Creu que s'hauria d'investigar com s'ha de reduir i com s'ha de aprofitar l'aigua depurada. Posa l'exemple de Palma, on cada any se depuren 30 hectòmetres cúbics. Menys quatre mesos, quasi tot va a parar a la mar. Hi ha una xarxa de depuració a Mallorca massa petita. Estem produint aigua depurada i la tirem a la mar. Segons el seu punt de vista hi ha disfunció, a l'hora de legislar, entre les distintes conselleries, l'Estat Espanyol i Europa. No hauríem de tirar res a la mar, i tirem més del 60 per cent. Demana una xarxa d'aigua potable i depurada a Mallorca, amb grans embassaments. Respecte a la qualitat de l'aigua que produïm, creu que s'està actuant irracionalment en el seu aprofitament i usos. També critica l'existència de tantes depuradores petites, el que dificulta el seu control i que compleixin les normatives.

Miquel Deyá demana que consti en acta la conveniència de redactar un estudi per potenciar la creació d'una xarxa d'aigua depurada, amb una qualitat demostrada per a cada tipus de cultius.

Carlos Moyá, empresari i representant de l'Associació d'Empreses Instal·ladores de Mallorca, ASIME, Coincideix amb altres assistents a la reunió en que la matèria prima per a qualsevol sector es l'energia, que afecta a tots. "I l'energia cada dia puja el seu preu, els darrers anys ha pujat un 40% i és un llastre per a tots els sectors empresarials", apunta Moyá. Segons el seu punt de vista, Balears es un espai "idoni" per a les energies renovables. Es imprescindible, per Moyá, que l'eficiència energètica amb energies renovables sigui un tema prioritari, amb benefici no només del sector empresarial i de les empreses instal·ladores, sinó en benefici de tots els demés sectors, en benefici de la economia de Balears, del medi ambient i en benefici del turisme. Demana investigar en energies renovables i eficiència energètica i dirigir aquesta investigació cap a dues línies: implicar a tots els sectors per crear un punt de trobada i la tecnologia que es pugui crear pugui anar capa a l'exterior. Demana canviar les paraules "coordinació i col·laboració" per les de "interacció i implicació" de tots els

sectors, amb una massa crítica molt important i que beneficiari a la Universitat i al món empresarial.

Jaime Ochogavía Colom, director general d'Indústria i Energia de la Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i d'Ocupació, recorda que Europa diu clarament que el 20% dels recursos es dedicaran a l'eficiència i a l'energia renovables. Per altra banda, considera que hem de fer una matriu amb unes columnes que seran les línies d'investigació agrària, hotelera, les que siguin. Però a més, haurem de comptar amb unes línies transversals que afecten a tots els sectors. És el cas de l'energia, o les noves tecnologies, que afecten a tots els sectors. És important per una banda tenir en compte aquesta transversalitat i després encaminar i tractar de reconduir la falta de comunicació entre les empreses i els centres de recerca. A Balears tenim una estructura de PIMES, recorda el director general, que ens dona un tarannà a l'hora d'actuar i l'hora de rendibilitzar la investigació aplicada que s'ha de repartir. Són les empreses les que han de dir el que necessiten i obrir encara més la formació professional. Per acabar ressalta la insularitat no com a problema, sinó com a força per aconseguir més recursos. "Hem de fer entendre que a Balears podem ser un camp de proves i d'investigació per que tenim una estructura geogràfica molt determinada", apunta al respecte.

Salvador Padrosa, director general de Recursos Hídrics de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori, fa un resum de les distintes intervencions que s'han fet abans respecte a la gestió del aigua, l'aprofitament de les aigües depurades per poder crear xarxes pel reg, així com les implicacions mediambientals del canvi climàtic. El director general creu que cal cercar fórmules per aconseguir un tipus de reg més sostenible i més eficient i aprofitar l'aigua depurada, ja que cada vegada serà més necessari aprofitar-la, amb una investigació que ens permeti destinar l'aigua "a zones on realment faci falta", amb les infraestructures necessàries i sense malbaratar inversions innecessàries, puntualitza Padrosa.

4- Les conclusions

Joana Aina Campomar, cap de servei de Transferència del Coneixement de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, va apuntar una sèrie de conclusions de la reunió que es poden resumir en:

- S'ha d'incrementar i s'ha de intentar potenciar la interacció entre la investigació o sector de recerca i el sector empresarial.
- Tractar la insularitat com un valor en positiu en lloc d'un problema.

- Posar de relleu la distància que hi ha entre la investigació i el sector empresarial. El que es valora en els investigadors són les publicacions. És un problema estatal que hauria de ser objecte d'estudi per apropar la investigació acadèmica a les empreses i les seves demandes empresarials.
- En recursos hídrics, és important apostar per una millor eficiència dels sistemes i xarxes de reg. Revisar, millorar i optimitzar la xarxa d'aigua depurada. En aquest sentit, es demanen estudis de recerca més ajustats a la situació actual.
- Fomentar la utilització d'adobs en les infraestructures agràries.
- Potenciar els productes agroalimentaris locals i autòctons, mitjançant anàlisi de qualitat i introducció en les cadenes de mercat. Intensificar la relació entre el sector primari i el sector de la recerca per obtenir resultats en aquest àmbit. La creació d'un centre d'Estudis Agraris servirà per potenciar el sector.
- Intensificar la recerca en biotecnologia i funcionalitat dels aliments. També aquí es necessari posar en contacte el sector empresarial i els grups universitaris.
- L'aprofitament de la biomassa hauria de ser un tema de estudi i de recerca.
- Organitzar una jornada específica d'agroalimentació per concretar noves línies de treball.
- S'hauria de definir millor el paper de l'agricultura i tenir en compte la seva relació proporcional amb el territori, racionalitzant els costos energètics en aquest sector i distribuint millor les prioritats dels sistemes de cultiu.
- Hauríem de ser pioners en la defensa de la dieta mediterrània, posant en valor les seves avantatges i els nostres productes autòctons, defensant el patrimoni balear de races animals i varietats d'espècies vegetals.
- Apostar per les energies renovables i l'eficiència energètica, segons una demanda expressa de les empreses instal·ladores que volen que es creï un centre de referència dedicat a l'eficiència energètica, la recerca i la innovació.
- Recordar que Europa reserva un 20% per a les energies renovable, tot reconeixent la particularitat de que Balears comptem amb una infraestructura empresarial de PYME's en aquest sector, cosa que fa que aquestes empreses necessitin unes prioritats determinades diferents del que necessitarien altres tipus d'empreses de major abast.
- Tenir en compte els riscos i conseqüències del canvi climàtic sobre el medi ambient i per extensió sobre el turisme i altres sectors vinculats als sistemes productius.

Neus Llitas es mostra d'acord amb l'opinió del director general d'Energia expressada al llarg de la seva intervenció en el transcurs del matí, en el sentit de que el sector forestal i de la biomassa pot ésser tan estratègic com l'agrícola. Quan hi ha un abandonament agrícola es converteix en una superfície forestal sense gestionar, per tant hem d'intentar que el sector forestal sigui un sector econòmic i li hem de destinar molts esforços, demana Llitas.

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

Eugeni Garcias, professor d'Universitat i investigador especialitat en medi ambient, creu que a la reunió s'ha parlat de molts de temes que es poden investigar, i en canvi s'ha parlat menys de com s'estructurar aquesta forma de fer-ho, tenint en compte a més que, a Balears comptem amb una estructura de micro empreses amb poca capacitat de gestió i organització a l'hora d'obtenir ajuts i fons europeus. Garcias esta d'acord en que hi ha una certa distancia entre la recerca que es fa a la Universitat i la recerca que les empreses necessiten. Recorda en aquest sentit que la UIB va crear en el seu moment una Fundació Universitat-Empresa justament per apropar aquests dos camps, si be el seu camp d'actuació esta molt limitat. El problema es que la recerca necessita que aquestes estructures d'empreses tinguin una major visió de futur i preparin temes de recerca que puguin anar a la Universitat per dir que es el que necessiten. S'haurien de crear mes centres que servissin de pont entre les empreses i el mon de la recerca de cara a aconseguir una major coordinació per a l'obtenció de recursos, segons la opinió de Garcias.

Pere Oliver, investigador del IEO, esta d'acord amb l'opinió expressada per Eugeni Garcias i pensa que fan falta dues coses. Per una banda calen més empreses que vulguin invertir en recerca, que en principi no necessitarien cap tipus de currículum per fer-ho. Per altre banda, fan falta grups de recerca que estiguin disposats a invertir i a participar en diferents projectes. Aquests grups de recerca poden sol·licitar que se'ls ajudi en aquesta tasca. Els instituts de recerca podrien alhora orientar a aquests grups per incentivar-los. Un cop identificats grups d'investigació i possibles patents, si es que n'hi ha, llavors hem de veure en quines àrees tenim un potencial i apostar per desenvolupar-lo. Hem de marcar unes línies que sapiguem que son possibles, i no unes línies en les que després no hi puguem anar, adverteix Oliver.

Joaquim Tintoré, director del SOCIB, pren la paraula per dir que gràcies a la RIS 3 tenim una oportunitat molt clara aquí a Balears que no hem de desapropitar. Aquesta oportunitat, apunta Tintoré, s'ha de traduir en l'establiment d'un "segell Balears" basat en uns principis, una estratègia i uns instrument que ho puguin facilitar. Respecte els principis, creu que hauríem de saber identificar clarament que es el que ens fa únics i competitius, però en un marca de sostenibilitat i d'equilibri real entre elements econòmics, socials i mediambientals. Tot això avui en dia es pot mesurar, ja que hi h una sèrie d'indicadors que existeixen per mirar d'avançar en aquesta definició real i quantificable sobre la sostenibilitat. Tintoré demana per tant un "segell de Balears" que estigui basat en un principis que siguin la base d'una estratègia de Balears que ens permeti captar els recursos que existeixen, tot basat amb unes matrius que prioritzin l'excel·lència, la competència, capacitat d'exportació i sostenibilitat. Aquesta estratègia de captació de recursos ha de respondre a uns principis, per que això tingui èxit fan falta elements facilitadors, per que sinó serà molt difícil aconseguir-ho.

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

Respecte al tema del reconeixement i valoració de currículums, Tintoré opina que el que compta es saber com el sistema espanyol d'I+D avalua els nostres investigadors. L'excel·lència es una condició necessària, però no es condició suficient. Els grups realment productius en ciència han de tenir en compte altres aspectes.

Tomás Cortés, president d'ASAJA Balears, insisteix en la seva preocupació per la situació que viu el sector primari, “que esta a punt de la seva desaparició” , segons la seva apreciació. El cost de la insularitat, sumat a la situació en la que es troba la ramaderia, el sector porcí, els fruits secs, i els cereals, per posar només uns exemples, fan que s'hagi arribat a un punt en el que tal vegada ja no hi siguem a temps. L'agricultura lligada a l'aigua, les fruites i verdures, ho passen malament però encara lluiten dins del mercat. Les patates, per que s'exporten, per que si fos només pel mercat interior tampoc sobreviurien. Cortés es pregunta que passaria si parléssim d'eficiència en altres sectors de la producció que no tenen a veure amb l'agricultura. Insisteix en la necessitat de la recerca per que “moltes produccions que tenim tendeixen a morir i moriran”. Si aquestes produccions no son rentables hem de fer que ho sigui, afegeix el responsable de ASAJA per que sinó desapareixeran. “Es tracta d'un problema no només dels empresaris, sinó d'un problema social. Si desapareix el sector primari al darrera desapareixeran mols d'altres sectors”, afegeix Cortés.

Rafael Guinea, gerent de TIRME, Parc de Tecnologies Ambientals de Mallorca, creu que a Mallorca i a Balears hi ha molts sectors innovadors que han de servir per aprofitar les circumstancies tan especials que tenim. A Mallorca i a Balears som especialistes en sostenibilitat, entesa amb quatre potes: energia, territori, residus i aigua. Guinea explica que si falla qualsevol d'aquestes quatre potes es cau la taula en terra. El gerent de TIRME no creu que hagi de ser l'administració la que hagi de dir a on s'ha de investigar. El que sí ha de fer l'administració es treballar coordinadament amb aquestes quatre potes amb representants dels quatre sectors: energia, aigua, territori i residus, per tal de cercar sinergies que serveixin per avançar en la bona direcció. Guinea creu que s'hauria de parlar de l'estacionalitat no com un tema recurrent sinó com a oportunitat per afavorir a les empreses.

Joana Aina Campomar, cap de servei de Transferència del Coneixement de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, recull les darreres aportacions realitzades pels diferents representants i que fan referència a la incidència del problema de la insularitat, la necessitat d'impulsar un segell propi i una estratègia que permeti aconseguir i optimitzar recursos. Admet que el sector primari presenta una problemàtica particular que requereix una atenció i una estratègia particular, per estudiar les possibilitats de futur. Recorda que una de les propostes es organitzar una jornada específica d'agroalimentació per concretar noves línies de treball.

**Govern
de les Illes Balears**

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Direcció General d'Innovació
i Desenvolupament Tecnològic

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Universitats
Direcció General d'Universitats,
Recerca i Transferència del Coneixement

Unión Europea
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

Antonio Jorge Mateos, director general d'Innovació i Desenvolupament Tecnològic de Vicepresidència Econòmica de Promoció Empresarial i d'Ocupació, agraeix l'assistència i la participació dels presents al llarg de la reunió. Recorda que des del Govern se seguirà treballant, tant a través de la Direcció General d'Universitats, Investigació i Transferència del Coneixement com des de la Direcció General d'Innovació per elaborar l'estratègia RIS 3, que també preveu reunions més restringides, qüestionaris i també e-mails de qualsevol persona dels sectors implicats i qui per escrit vulgui fer arribar les seves aportacions, propostes o puntualitzacions.

Signen:

Miquel José Deyá Bauzá

Joana Aina Campomar Orell

Director general d'Universitats
Investigació i Transferència del
Coneixement de la Conselleria
d'Educació, Cultura i Universitats
Cultura i Universitats

Cap de Servei de Transferència
de Coneixement de la Conselleria
d'Educació, Cultura i Universitats